

АНАЛИЗА НА ИЗВЕШТАЈОТ НА ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА ЗА НАПРЕДОКОТ НА РСМ ЗА 2020 ГОДИНА

2020та година ќе остане како година запаметена по многу работи, но пандемијата предизвикана од Ковид-19 е еден од главните фактори кои влијаеја врз функционирањето на целото општество. Европската комисија и оваа година во својот извештај за напредокот на Република Северна Македонија го оцени нејзиниот прогрес во однос на владеењето на правото и фундаменталните права.

Првиот сегмент кој е опфатен во извештајот на Европската комисија е функционирањето на правосудството. Европската комисија оценува дека правосудниот систем на Северна Македонија има одреден степен на подготвеност, односно е умерено подготвен. Влегувањето на сила на Законот за јавното обвинителство и измените за советот на јавни обвинители е од огромна важност за РСМ. Новиот Закон за јавно обвинителство обезбеди одржливост за работата на Специјалното обвинителство и се смета за основа за непристрасен и професионален обвинителен систем кој е резистентен на разни влијанија и притисоци. Судскиот совет е оценет како едно од телата кои проактивно делуваат кон обезбедување и гарантирање независноста и непристрасноста на судиите, бидејќи од особена важност е заштитата на судството од разните ризици и притисоци. Буџетските средства наменети за судовите и обвинителствата сè уште остануваат пониски во споредба со просекот на останатите земји од на Западен Балкан, а додатоците на плата на судиите тек допрва ќе се определуваат и доделуваат во зависност од комплексноста и сензитивноста на предметите. Пандемијата предизвикана од корона вирусот создаде потреба за нов начин на функционирање на судовите и воведување на нов начин на функционирање и комуникација во вонредни состојби и потреба од дигитализација на предметите.

Извештајот исто така ја обработува превенцијата и борбата со корупцијата во РСМ. Иако РСМ е подготвена до одредено ниво и има добар напредок особено во делот на високата корупција. Наспроти сите напори за сузбивање на корупцијата на сите нивоа и сите напредоци, случајот „Рекет“ ќе биде запаметен како еден од најзагрижувачките случаи за високата корупција. Државната комисија за спречување на корупција (ДКСК) е едно од најважните тела кое отвори мноштво предмети и конзистентно покажа напори во борба против корупцијата. Буџетот на ова тело постојано се зголемува, но неговата поддршка не треба да престане само со ресурсите, туку треба да се поддржи и со соодветна методологија. Ова тело е од огромна важност за враќање на довербата на граѓаните, особено во време на пандемијата предизвикана од корона вирусот, кога ДКСК разгледуваше наводи за злоупотреба на средства и овластувања, како и спроведувањето на јавните набавки. Неколку забелешки се упатени кон Јавното обвинителство особено во неговата проактивност во однос случаите упатени од ДКСК и останатите институции, дополнително е истакната потребата за поголема ефикасност на електронскиот систем за управување со предмети.

Фундаменталните права и нивната законска рамка се усогласени со европските стандарди и се зајакнати спроведувањето и заштитувањето на човековите права. Во извештајот не се изоставени прекршувањата на човековите права кои најчесто се застапени во судството, правата на децата, финансиите, здравствената заштита и правата на потрошувачите. Укинувањето на Законот за спречување и заштита од дискриминација остави огромна празнина, оставајќи ја државата без соодветно тело за заштита од дискриминација. Потребни се напори за создавање на вистински промени во однос на спречувањето на тортура и нечовечкото однесување, давајќи посебен акцент на условите за притвор во затворите и на здравствениот систем. Затворскиот систем сè уште се соочува со недостиг на персонал и финансиски средства, се препорачува изнаоѓање алтернативи на притворот да може да се избегне преполнетост на и да биде подобрена

Институт за човекови права

ресоцијализацијата. Активностите кои би требале да ги подготват осудените лица за интеграција во општеството не се задоволителни и потребно е нивно зајакнување.

Проактивен став е покажан од страна на Владата во борбата со дезинформациите и во однос на безбедноста на новинарите. Се зголемува интензитетот на напорите за саморегулација на медиумскиот простор и се истакнува потребата за зголемена транспарентност во однос на сопственоста на медиумите како и сузбивање на можната нелегална медиумска концентрација.

Иако РСМ во периодот пред пандемијата го достигна најниското ниво на невработеност од нејзината независноста, се очекува повторно зголемување како резултат на пандемијата. Ризикот за сиромаштија е највисок кај Ромите и лицата со попреченост. Не е воспоставен систем за истражување на дејствијата од сексуално вознемирување на работното место, па како резултат нема ниту податоци за оваа појава.

Говорот на омраза најчесто е застапен на интернет, а реакциите кои доаѓаат во врска со него и со дискриминацијата се најчесто од страна на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги. Недоволните механизми за решавање на структурните бариери, недостатокот на ресурси и неефективната употреба на расположливите ресурси се јавуваат како потешкотии за остварување на правата на детето, правната рамка е усогласена со меѓународните стандарди. Насилството врз деца се уште е многу честа појава и потребно е подигнување на свеста како и соодветен професионален кадар кој ќе успее да го препознае и пријави истото. Условите и услугите кои им се достапни на притворените деца не се подобри и не им се достапни соодветно образование и можности за ресоцијализација.

Освен што се укина Законот за спречување и заштита од дискриминација, припадниците на ЛГБТИ заедницата секојдневно се соочуваат со предрасуди, нетолеранција и дискриминација. Бавното спроведување на политиките за Ромите се јавува како резултат на недоволната координација и капацитети за следење на истото. Економските можности се ограничени, состојбата со домувањето е под стандардите, во илегални населби и нехигиенски услови. Независно од (не)постоењето на соодветен закон за заштита од дискриминација, Ромите постојано се жртви на сегрегација, дискриминација и расизам.